Ч. 159 Второк 19 (31) липня 1894. Рік IV.

Виходить у Львові що дня (крім недїль і гр. кат. сьвят) о 5-ій годинї по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за вложенєм оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в Адмінїстрациї „Ґазети Львівскої“ і в ц. к. Староствах на провінциї:

на цїлий рік зр. 2·40
на пів року зр. 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:

на цїлий рік зр. 5·40
на пів року зр. 2·70
на чверть року зр. 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Его ц. і к. Висоність Архикнязь Вільгельм.

* 21 цьвітня 1827 — † 29 липня 1894.

Сумну і несподївану вістку принесла нам нинї телеґрама з Відня. Стрий нашого Монарха, а брат Найд. Архикнязя Альбрехта, Архикнязь Вільгельм, ґенеральний інспектор артилериї, перебував тепер в лїтї в Баденї. Вчера в недїлю 29 с. м. рано виїхав Арх. Вільгельм конем на прогульку і о годинї чверть на 11-ту вертав до дому. У Велькерсдорфі сполошив ся під ним кінь, бо над'їхала несподївано електрична зелїзниця. Кінь станув дуба і скинув Найд. Архикнязя з сїдла. Архикнязь повис одною ногою в стремени, а головою вдарив ся сильно об каміне. Кінь тягнув его по каменистій земли ще кільканайцять кроків. З недалекої реставрациї вибігли слуги і властитель і занесли Архикнязя до хати. Прикликали зараз шість лїкарів і ті найшли на голові Найдостойнїйшого Архикнязя велику рану та сконстатували потрясенє мозку. Узнали, що се стан дуже небезпечний. Смертельно хорого Архикнязя запричастив сьвященик і его перевезли до віллї. Там на хвилину Архикнязь Вільгельм прийшов до памяти, здавало ся, що єму лїпше; тимчасом по хвили стратив зовсїм память і о годинї пів до 6-ої пополудни помер в 68-ім роцї житя. О сїй страшній нещасній пригодї повідомили зараз самого Монарха в Ішлю. Архикнязь Оттон приїхав по год. 2 з полудня з Еденбурґа до Бадену; так само і Архикнязь Кароль Людвик.

Сю сумну вість телеграфічну доповняємо датами з житя покійного Архикнязя, котрого страту разом з Домом цїсарским відчувають всї горожани австрийскі.

Архикнязь Вільгельм був четвертим сином побідителя зпід Асперну, Архикнязя Кароля. Родив ся у Відни 21 цьвітня 1827 року. Іменований в р. 1842 властителем полку піхоти ч. 12, заняв ся головно наукою, що має на цїли розвій артилериї. В р. 1847 став ґенерал-майором для віденьської бригади артилериї. В роках 1848 і 1849 яко доброволець визначив ся в воєнних походах до Італїї, особливо в стрічи під Санта Лючія, коло Мантуи і Мальґери підчас облоги в р. 1849.

В осени 1849 р. іменовано его секцийним шефом тодїшної ґенеральної дирекциї артилериї; 1853 р. фельдмаршал-поручником; а 1857 року шефом найвисшої команди армії. Підчас походу воєнного в р. 1859 Архикнязь Вільгельм був директором артилериї при першій армії, за що одержав воєнний хрест заслуги. В 1860 роцї став директором польної артилериї цїлої армії, що стояла в Італїї, а в 1864 роцї ґенеральним інспектором всеї артилериї, котрим був до самої смерти.

В пруско-австрийскій нещасній війнї в р. 1866 австрийска артилерия під проводом покійного Архикнязя робила, що тілько дало ся; наслїдки сеї роботи високо цінили самі противники. Є. В. Цїсар нагородив тодї Архикнязя Вільгельма ордером Леопольда з воєнною відзнакою.

В р. 1867 став фельдцайґмайстром і найвисшим командантом краєвої оборони, котрим був до року 1872, поки не посьвятив ся зовсїм лише розвоєви артилериї. Їздив тодї до Росиї на великі маневри і розслїджував тамошні бронзові канони. Відтак за его радою і ініциятивою Ухаций винайшов материял на тепер уживані канони.

З того часу наша артилерия станула високо і тепер числить ся до найлучших в Европі. Пок. Архикнязь занимав ся щиро підчиненим собі войском, котре тепер вкрило ся жалобою по несподїванім страті свого інспектора. А й цїла Австрия відчуває сердечний жаль, що така нещасна і нагла пригода стрінула цїсарску Родину.

Перегляд політичний.

Рада здоровля в Долїшній Австриї сконстатувала, що все можливе зроблено, щоби там не зайшла холера з Галичини. Приготовлено все потрібне для перевозу, поміщеня і опіки лїкарскої на випадок появи холери.

Угорска ґазета урядова Magyar Ujsad пише про виставу львівску; каже, що до Львова прийдуть інкоґніто три міністри угорскі, презес кабінету Векерле і міністри Беля Люкач і Иосипович. По них приїде цїла громада Мадярів для скріпленя приязни межи Поляками і Мадярами.

В Анґлії відбувають ся тепер маневри фльоти і викликують сильну критику теперіш-

---

37)

Матій Сандорф.

(Повість Юлїя Верна).

(Дальше).

Сарканій діставши величезну пайку з майна ґрафа Сандорфа уживав сьвіта вже від пятнайцять лїт. А кілько єму ще з того лишило ся? Навіть найлїпші его приятелї, коли-б був яких мав, не могли би були того сказати. На всякий случай видко було по нїм, що він чогось в клопотах, ба навіть чогось зажурений, хоч его скрита натура трудно давала здогадувати ся, де тому причина.

— Звідки він тут взяв ся?... Куди він їде? — питав ся доктор сам себе не спускаючи его з очий.

Звідки Сарканій приїхав, можна було легко розпитати у комісаря „Саксонії“. Сей пасажир сів був на пароход в Бріндізі, але чи він прийшов з горїшної чи в долїшної Італїї, того нїхто не знав. Він прийшов із Сиракузи [1]). Дістaвши депешу Марокканки, покинув він зараз Сицилію і поїхав до Котару.

Він вже перед тим умовив ся був, що стріча мав ся відбути в Котарі. Тота жінка, котрої задача, видко, скінчила ся в Дубровнику, чекала тут на него. Она стояла також на березї і чекала на корабель. Доктор добачив єї, видів як она приступила до Сарканього і чув ще, що она сказала до него по арабски.

— Вже найвисша пора.

Сарканій не сказав на то нїчого лиш кивнув головою. Допильнувавши, щоби его пакунки занесено до уряду митового, пустив зя з Марокканкою по правім боцї, щоби зайти до міста попід вали, а не заходити через браму від моря.

Доктор не знав через хвильку, що робити. Чи спустити его з очий? Чи іти за ним?

Коли оглянув ся, побачив Капа Матіфу. що стояв віддалік та розззявивши рот дивив ся як ідуть пасажири на „Саксонію“ або виходять з неї. Потребував лиш кивнути на него, а велит станув зараз перед ним.

— Видиш, Капе Матіфу, онтого чоловіка? — спитав доктор показуючи на відходячого Сарканього.

— Виджу!

— А коли-б я тобі сказав, щоби ти его зловив, чи зловиш?

— Зловлю!

— Памятай же собі, що я мушу его живцем мати.

— Добре!

Кап Матіфу не любив богато говорити, але мав то доброго в собі, що коли щось сказав, то сказав зовсїм ясно. Доктор знав, що може спустити ся на него, бо коли Кап Матіфу мав виконати який приказ, то виконав его точно.

Марокканку можна було звязати і заткати її рот та кинути десь в кут. Заким би она могла наробити крику, можна вже було занести Сарканього на лодь „Електрік“. До виконаня того пляну була й пора догідна, бо на дворі було вже темно, хоч ще не зовсїм.

Сарканій і Марокканка ішли тимчасом дальше попід вали міста та й не спостерегли ся, що хтось іде за ними. Не говорили до себе. Очевидно хотїли дoти мовчати, доки аж не будуть в такім безпечнім місци, де би їх нїхто не підслухав. Так зайшли они майже аж під полудневу браму міста, що виходить на гостинець, котрим іде ся в гори до австрийскої границї.

Там єсть досить велика торговиця, базар [2]) звістний дуже добре Чорногорцям. Они стають тут на торг, бо їх впускають до міста лиш по кількох і то аж тогди, коли зложать свою зброю. Що тиждня ві второк, в четвер і суботу приходять тут Чорногорцї з Неґуша і Цетинї [3]). Они мусять іти яких пять або шість

---

[1]) Місто на всхіднім побережу острова Сицилії.

[2]) Базар — слово первістно перске, але уживане скрізь на Всходї у народів магометаньского віроісповіданя — значить то саме що й торговиця. Слово се уживає ся дуже часто і у нас, особливо же на Українї.

[2]) Нинїшна столиця князівства Чорногори. Була то первістно маленька оселя, в котрій прожи-

ної управи британьскої маринарки та взагалї морскої сили сеї держави. Лондоньскі ґазети говорять кождого дня про неможливість скорої мобілїзациї фльоти. „При істнуючих відносинах в Европі — примічує Standard — треба мати можність змобілїзувати фльоту до 48 годин. Між тим до надходячих маневрів приготовлювали ся кораблї цїлими тиждними, при чим всї звичайні роботи в портах і робітних були застановлені і всї змаганя ішли до того, щоби приготовити ті кораблї до маневрів.

Новинки.

Львів дня 30 липня.

— **Іменованя.** В округзї краківскім іменовані радниками краевого Суду повітові судї: Ферд. Уйгелї в Живци, Болесл. Потоцкий в Глогові, Едв. Кравца в Величцї, Юл. Ґебавер в Стрижові, Евг. Шварц в Пільзнї, Ант. Гофман в Тухові, Ів. Ситовский в Коростенку, Володисл. Ярошевский в Кальварії, Кар. Ґурский в Подгуржу, Андр. Недзельский в Домбровій, Володисл. Яськевич в Жабнї, Стан Ґулковский в Бохни, Людв. Лаский в Горлицях, Винк. Кулявский в Виську, Меч. Яблоньский в Тичинї, Вільг. Урсель в Мшанї дольній, Фр. Подгурский в Лимановій, Сильв. Ріхтер в Бжеску, Людв. Клеменсевич в Бічу і Стан. Ґлембоцкий в Крешовичах; вкінци іменовані радниками краевого суду секретар ради в Перемишли Лев Шехович для Перемишля, заступник прокуратора в Тернополи Юл. Туртельтавб для Станїславова і заступник прокуратора в Перемишли Альфонс Мора Бінчевский для Самбора.

— **Презенту** на парохію Устечко одержав о. Теодор Гаморак, сотрудник в Рожнові.

— **Руский народний театр** переїздить з Бурштина до Рогатина дня 30 липня на 8 представлень в сали Касина міского. Представленя відбудуть ся в такім порядку: в середу 1 серпня „Ой не ходи Грицю та на вечерницї" драма Старицкого і Александрова; в четвер 2 серпня „Барон циганьский" оперета Стравса; в суботу 4-ого „Вихованець" народна оперета Янчука; в недїлю 5-ого „Украдене щасте" драма дра Ів. Франка; ві второк 7-ого „Пташник з Тиролю" оперета; в четвер 9-ого „Нещасне кохане" народна драма; в суботу 11-ого „Перехитрили" оперета М. Кропивницкого; в недїлю 12-ого „Рябина" комедия дра Ів. Франка. — Як в Бурштинї, так і в Рогатинї завязав ся комітет, зложений з пп. о. В. Чировского, адвоката дра Маньковского і п. А. Витковицкого, начальника складу „Народної Торговлї" і розіслав лїтографовані відозви, рускі і польскі, з повідомленєм о близкій гостинї театру до Рогатина і з запросинами на представленя.

— **Третя часова вистава огородництва** відбуде ся в часї від 1 до 10 серпня. Она буде обіймати: вчасні яблока, грушки, сливки, морелї, броскви, веприни, винички, малини, черешнї, вишнї; ростини цвитучі і до прикраси з групту і теплярнї; ростини комнатні; вязанки живих цьвітів.

— **Нові гроші.** Реформа валюти зачинає аж тепер входити в житє. Три закони дотикаючі тої справи оголошено урядово. Від сеї хвилї не вільно касам державним видавати ґульденових нот, а ті ноти, що до них напливають, мають відсилати в урядовій дорозї до знищеня. Одноґульденові папери, що тепер находять ся в обізї, представляють суму 60,000.000 зр., а після закона має правительство стягнути державних паперів на 200 мілїонів зр., так що ще 140 мілїонів стягне ся в пятках і в десятках. На місце тих 200 мілїонів будуть введені в обіг срібні ґульдени, корони і папери австро-угорского банку. Їх вартість мають зложити оба правительства в згаданім банку. Біжучий довг, який Австрия мусїла затягнути в 1866 роцї без нїякого покритя в сумі 312 мілїонів зр., буде тепер в наслїдок сего обороту фінансового зменшений бодай до половини, а опроцентований довг паперів салїнарних зменшить ся рівночасно з 100 на 70 мілїонів. Першим проявом валютової реформи буде се, що зникнуть паперові ґульдени; публика привикне звільна до невигідних і тяжких, хоч з огляду санїтарного менше небезпечних срібних монет, бо показало ся, що брудні гроші паперові розносять заразини ріжних недуг. Отже треба буде обходити ся лише коронами, бо по заповідженім стягненю „пяток", буде „десятка" найменшим паперовим грошем. Тій невигодї, як припускають, зарадить правительство в той спосіб, що вже незадовго випустить в обіг папери по 5 і 10 корон. — Як звістно стягають ся тепер також менші монету іменно 20-крейцарові срібні і 4-крейцарові мідяні. Они мають вартість в загальнім обізї лише до кінця грудня с. р., але державні каси мусять їх приймати ще до кінця грудня 1895 року. По сїм речинци тратять они вартість і держава не має обовязку вимінювати їх. Дотичний закон увійшов в житє вже з днем 1 липня.

— **Великі огні.** Дня 26 с. м. коло півночи згоріло в Косові звиш 50 домів. Шкода, ще докладно не обчислена, виносить близько 100.000 зр. З публичних будинків жаден не згорів і з людий нїхто не згинув. Погоріли передовсїм жиди. — В Дебречинї згорів величезний млин паровий; 100.00 метричних сотнарів збіжа спалило ся. Вихор розносив головні і підпалював сусїдні доми. В млинї було підчас пожару 70 робітників; з них чотири згоріли. До загашеня огню причинив ся головно баталїон гонведів. Шкода обезпечена виносить звиш пів мілїона зр. — В Гаркльовій, коло Ясла, згорів цїлковито костел. Огонь повстав імовірно рано, коли парох вийшов вже з костела. По єго виходї горіло в серединї незамітно до 5-ої години пополудни, доки хтось з костельної прислуги не прийшов дзвонити на вечірню. Костел був дуже гарної будови, стояв ледви 34 лїт, а в послїдній порі побільшив єго парох і обогатив многими предметами.

— **Єгипетске запалене очий.** В попереднім числї згадували ми про сю недугу очий в нашім краю. Тепер подаємо малу вістку, звідки ся недуга походить. Проф. др. Фукс у Відни, що недавно тому вернув з Єгипту, мав відчит о єгипетскім запаленю очий, і доказував, що ся зараслива недуга була звістна в Єгиптї вже в глубокій старинї. На то вказують многі фляшинки на каплї і слоїки на масти, які знаходять ся при муміях а відтак також рецепти на папірусї відкрити в Єгиптї німецким ученим і повістеписателем Еберсом. Та і тепер ще ширить ся та недуга дуже сильно по цїлім Єгиптї. Один француский лїкар станув був собі недавно на розї якоїсь улици в Каїрі та між соткою переходячих коло него людий начислив 20 таких, що в наслїдок сеї недуги осліпли зовсїм, 10 таких що були слїпі на одно око, а 20, що мали єгипетске запалене. В шпиталях єгипетских нездужають на се запалене мало що не всї недужі, сторожі і арабскі лїкарі. Причину такого ширеня ся сеї недуги добачує др. Фукс в тім, що раз переносять єї мухи з недужих людий на здорових, головно на дїтий, відтак в тім, що в Єгиптї люди дуже нехарно ходять коло себе, а наконець і в тім, що там взагалї люди суть склоннїйші до сеї недуги. У нас, як звістно, нездужають на ту слабість найбільше жиди, котрі прецїнь також були колись в Єгиптї.

Вистава краєва.

(Лїсництво на виставі).

Попри нафту, сіль і уголь Галичина богата ще й тепер в лїси. Кажемо „ще й тепер", бо колись було у нас лїсів більше. Дрімучі лїси то для поета місца мрій і задуми; але для проворного грошевитого добродія лїси то не поезия, а проза така, що з неї великий маєток робить ся ще більшим. На теж і росте дерево, щоби люди мали з него хосен; іде лиш о розумну господарку лїсову. Галицкі відносини лїсові показані на виставі в пятьох павільонах.

годин, щоби тут продати покладки, бараболю, дріб та риж, на котрий тут найбільший покуп.

А то було як-раз ві второк. На торговици стояли ще купками люди, бо ще не попродали були всего і думали тут ночувати. По площи ходило може яких трийцять гірняків, балакали з собою або перечили ся. Деякі були вже поклали ся на землю, другі знов альбаньским[4]) звичаєм пекли на грани ягня на деревлянім рожни.

Туди зайшли Сарканій і єго товаришка; видко, що знали добре се місце. Тут могли в самім дїлї спокійно поговорити з собою, а навіть і переночувати, не потребуючи шукати собі якогось непевного помешканя. Впрочім Марокканка, від коли прийшла до Котара, то й не шукала собі нїгде якоїсь хати.

Доктор і Кап Матіфу зайшли один за другим на той базар, на котрім вже було таки добре темно. Денеде горів ще огонь, але сьвітила ся лиш грань, поломіни не було нїгде видко. Зловити Сарканього серед таких обставин, то річ була не так легка, особливо, коли-б він аж до самого рана не виходив з торговицї. Доктор вже жалував того, що не взяв ся до дїла, коли ще ішли берегом межи морем а полудневою брамою. Тепер було вже за пізно. Треба було хиба чекати першої лїпшої нагоди.

Лодь стояла поза скалами, не більше як двіста кроків від базару далеко а навіть виднїло ся слабо і саме судно, на котрім сьвітила ся лїхтарня.

Сарканій і Марокканка сїли собі на земли в найтемнїйшім місци, недалеко громадки гірняків, що лежали вже й спали. Тут могли би они були поговорити собі спокійно о своїй справі, без обави, що їх хтось підслухає, коли-б доктор, убраний в свій подорожний плащ не був вліз поміж тих людий, що лежали на земли. Кап Матіфу сховав ся також, як міг, але держав ся зблизька, щоби на кождий знак бути під рукою.

Сарканій і Марокканка, думали, що будуть зовсїм безпечні, коли будуть говорити по арабски, бо були певні того, що тут нїхто не зрозуміє тої мови. Та ошибнули ся, бо недалеко від них був доктор Антекірт. Він, що знав всї всхідні і африканьскі мови, розумів кождісеньке їх слово.

— Ти дістав мою депешу в Сиракузї? — спитала Марокканка.

— Дістав, Наміро, — відповів Сарканій і зараз на другий день вибрав ся разом з Ціроном.

— А де-ж Ціроне?

— Недалеко Катани[5]), де збирає собі нову ватагу.

— Мусиш завтра бути в Дубровнику і зараз піти до Сіляса Торонталя, чуєш Сарканій?

— Піду та поговорю з ним. Але чи ти не ошибаєш ся Наміро? Чи пора, щоби я прийшов?

— А вжеж, донька банкіра...

— Донька банкіра! — повторив Сарканій якимсь таким голосом, що докторови мимо волї пішов мороз по тїлї.

— Ну, так.... єго донька! — повторила Наміра.

— Як то? То она сьміє без мого позволеня розпоряджати своїм серцем? — спитав Сарканій глумливо?

— Ти того не сподївав ся, Сарканій, оно таки так, більше як певна. Але то ще більша буде для тебе несподїванка, коли тобі скажу, за кого Сара Торонталївна хоче віддавати ся.

— Мабуть чи не за якого зруйнованого шляхтича, що хоче поставити ся на ноги мілїонами єї батька?

— Ти таки вгадав — сказала на то Наміра — за якогось молодого чоловіка, шляхтича з роду, але без всякого майна.

— Як же називає ся той безвстидний?

вав митрополит князївства Цети, з котрого повстала пізнїйше Чорногора, Висаріоні є піскоп Василь. Послїдний князь Цети, Іван Црноєвич, виставив тут в 1845 р. монастир і ставши першим князем чорногорским зробив з Цетиня свою столицю. Майже в половинї дороги з Цетиня до Котару межить місцевість Негуш.

[4]) Альбанцї або Скіпетари, нарід на полудни від Чорногори в Альбанії, єсть то найменше цивілізований нарід в Европі.

[5]) Катана, нинї Катанїя, місто на всхіднім побережу Сицилії при сподї гори Етни, єсть то найкрасше і по Палермі, столици Сицилії, найбільше місто на сїм острові.

Найбільше лїсів в Галичинї має сама держава, котра в павільонї Мінїстерства рільництва виступила з показом лїсництва як найвеличавійше. Впадає в очи передовсїм образ, представляючий збірник води Перкалаб на Черемоши. Зі зрубів спускане дерево збирає ся в таких збірниках, а звідси поодинокі кльоци пливуть відою дальше. В збірниках здержують воду величезними заставками, що коштують нераз і по кількадесять тисяч зр. Кілька моделїв таких заставок (шлюз) бачимо у тім павільонї, н. пр. „клявза“ ім. Архикнязя Рудольфа в Гриняві, збудована в р. 1882 за 30.000 зр.; там збирають дерево з простору 18.000 гектарів. Сей збірник води лежить 1060 метрів над ревеню моря. Бачимо там дальше сухі і водні „ризи“ т. є. корита, котрими спускає ся дерево просто зі зрубів до збірників. Як забудовують ся гірскі потоки, то показано на виставі в однім провалї, котрий виложено камінем, оцимровано, а береги засаджено лозою; лише гірского потока нема на жаль в стрийскім парку.

Менчі моделї з дерева або тектури містять ся в серединї павільону. Типи будинків для заряду лїсного, збір знарядів до управи лїсів, плоди лїсні, перекрої дерев, розсадники, дошки і бальки, розложені по цїлім павільонї, а прикрашені рогами оленів, зубами диків, гарним рисем і диким котом — розуміє ся, випханим.

Хто не знає лїсових відносин в Галичинї, може о них докладно дізнати ся з мап і справоздань дирекциї лїсів і дібр державних. Так на приклад з них довідуємо ся, що на звиш два мілїони гектарів лїсів у Галичинї, держава і фонд релїгійний мають 294.222 гектарів, положених переважно у східних Карпатах. Правительство австрийске закупило їх ще давнїшими часами, н. пр. Надвірну в р. 1839. В минувших столїтях належали ті лїси до дібр корони польскої. До р. 1872 продавала держава декотрі лїси особам приватним, а від тої пори стала закупувати нові. Загальний розклад правительственних лїсів і приватних представлений на великих картах на стїнах. Західна Галичина цїла і рівнина взагалї не дуже богаті в лїси. Тому що дороги були лучші і лїси приступнїйші, то їх давно вже добре „перетеребили.“ Але чим дальше на схід і полудне, тим краски на мапі стають темнїйші, (значить, там лїси ростуть), гори від Сянока аж до Кут покриті густо лїсами, а гори від жерел Сяну вздовж границї угорскої і буковиньскої, то на мапі одна темна пляма, а справдї одна „пуща“, покрита ще тепер майже самими пралїсами, що до недавна росли лише Богу на славу, а тепер — коли зелїзницї поведено — і людям на пожиток. Східну границю того пасма лїсів становить повіт косівский, середину повіт долиньский, а західний конець повіт лїский. Коли отворимо статистичну книгу, призначену до ужитку відвідуючої публики, то там перечитаємо, що тих лїсів єсть близько сто миль квадратових.

Чим дальше на захід, тим лїсів там менше; аж у Татрах і маєтках Архикнязя Альбрехта лїсів знов більше. Цїна дерева в ріжних повітах ріжна, а нераз і дуже значна. Н. пр. в ясличскім повітї метер кубічний дуба на пни коштує 2 зр. 70 кр., а в повітї коломийскім 7 зр. 40 кр., отже майже три рази більше. Зі справоздань домен видко дальше, що в р. 1874 спродано 350.000 кубічних метрів дерева, а в р. 1890 вже два рази більше.

Кромі павільону правительственного, в котрім краєве лїсництво представлене головно з научної сторони, також кілька приватних властителїв виставило власні павільони, в котрих проявляє ся змагане не так научити, як більше зачудувати виставових гостий. Найлучше вдало ся то баронови Попперови. Середину будинку займає плястична карта дібр велдїжских; зелена краска показує нам, що там дерево виключний пан і — слуга, бо мусить вандрувати, куди єму прикажуть, і поза моря. Фірма Попперів має торговельні зносини з цїлим сьвітом, висилає дошки, ресонанси і ріжний материял до Франциї, Італїї і до держави „небесної“, себ то до Хіни, де галицка смерека, перероблена на занавіски до вікон, хоронить від сонця жовтокожого Азията. Кавказка нафта розходить ся по сьвітї в бочках з велдїжского дерева, а француски сири в скринках з наших сосон. До близших околиць, як до Австриї, Угорщини і т. д., висилає Велдїж могучі бальки і дошки. Дивиш ся на ті велити і думаєш собі, які то величезні мусїли бути дерева, з котрих такі широчезні дошки можна було поробити.

Випханий медвідь держить кріпко колоду дерева; перед самою смертию забив два конї, аж прийшов лїсничий і „вуйкови“ зробив також конець, а за кару ще й випхав єго і післав на виставу на позорище. Великий олень, хитрий рись, дикі коти, куни, пугачі, виставлені в павільонї бар. Поппера, подобають ся всїм, та не кождого доводять н. пр. на таку думку. Жили они собі, ті звірі лїсні, колись на низинах в лїсах, звідтам прогнали їх на підгірє, бо вирубали лїси; сягнули топір і сокира па підгірє, повтїкали зьвірі в гори; зайшов лакомий чоловік в гори, став полохати відгуком топорів зьвірів і они поховали ся в дебри та чагарі. Сягне і там людска рука — а в результатї наші праправнуки будуть оглядати медведів в музеях, так як ми оглядаємо тепер мамутів....

Адмінїстрация дібр Сколє заповнила свій гарний павільон знарядами від тартаків, виробами з дерева, фотоґрафіями, плянами і рисунками. Коло павільону показана зелїзниця з вузким шляхом; в Сколїм є близько 50 кільометрів такої зелїзницї. Там господарують по лїсах на велику скалю; самих урядників єсть там 120, а робітників зо три тисячі. Можна собі уявити, які величезні простори лїсів они рік-річно вирубують. З пляну культур лїсних, виставленого в павільонї, довідуємо ся, що адмінїстрация скільска видає з 20.000 зр. річно на засаджене лїса, але.... чи скоро той лїс виросте? Легко дерево стяти, але оно потребувало соток лїт, заким виросло. От бачимо в павільонї перекрій ялиці, що виросла на висотї 800 метрів над ровеню моря. Прожила собі она 389 лїт — отже близько чотири сотнї лїт, аж на старість віку позбавили єї житя, а була ще зовсїм здорова. За єї молодих лїт мусїло инакше виглядати в карпатских горах, як нинї, коли зелїзницею їде ся тамтуди вигідно. Читаємо в старих лїтописях, що коли королевич польский Іван Альберт, вибраний в роцї 1491 угорским королем, ішов з войском до Угорщини, мусїв перезимувати на полудневім склонї Карпат; так тодї половина войска єго вимерла з причини страшних доріг, а радше з недостачі доріг і ріжних невигід.

Невеликий павільон князя Евстахія Сангушки має стїни виложені галузєм і корою — гарно виглядає. Там видко вироби з тартаку на Руді під Тарновом і инші річи, що не мають з лїсництвом нїчого спільного і тому поминаємо їх. — Броди виставили пляни господарскі, насїнє, бальки, машти і продукти лїсні. — Фондация ґр. Скарбка виставила між иншим у своїм павільонї збір мап, знарядів господарских і представила орґанїзацию лїсну в своїх осьми маєтках.

За павільоном ловецким під голим небом виставлене дерево з лїсів радехівских і буских. Там видко найбільші дуби; один має в промірі 1 метер 33 стм.; тополя ще грубша, ясені і сосни на метер грубі. Щогла така висока, що трохи не впадеш навзнак, шукаючи єї кінця; а дилї просто імпонуючі.

До відділу лїсництва треба ще зачислити вироби з лїсів рогатиньских в павільонї ловецкім, пляни господарки лїсової в павільонах міста Львова і Архикнязя Альбрехта, моделї будинків для служби лїсової і т. п. Так то з зеленого лїса добуває ся тепер срібні ґульдени. Минули часи, коли громади гір, що досягають зір, скелями засипані важкими, вмаєні ялицями стрункими і потоками потяті густо, від віків стояли пусто, — там тепер топір, сокира обдирає красу з гір, що досягають зір...

— Петро Баторий!

— Петро Баторий! — відозвав ся Сарканій. — Петро Баторий хоче женити ся з Сарою Торонталївною?

— Та не бій ся нїчого Сарканїє, — успокоювала Наміра свого товариша. — Що донька Сіляса Торонталя і син Стефана Баторого люблять ся, то вже для мене ніяка тайна. Але Сіляс Торонталь може ще доси о тім нїчого не знає.

— Він би нїчого не знав? — спитав Сарканій.

— Таки не знає, а хоч би й знав, то не дав би на то свого призволеня.

— Я нїчого не знаю — відповів Сарканій. — Сіляс Торонталь на все готов.... навіть і на то, щоби дати призволенє на се подружє, лиш щоби успокоїв свою совість, коли може по пятнайцяти роках ще відозвала ся в нім якась совість.... Але на щастє я ще на сьвітї і попсую єму єго пляни, завтра буду вже в Дубровнику.

— То добре! — сказала на то Наміра, котра, видко, мала якийсь великий вплив на Сарканього.

— Донька Сіляса Торонталя не буде нїчиєю жінкою лиш моєю, розумієш мене, Наміро? Через ню полатаю якось знову мої відносини маєткові.

От і все підслухав доктор, що хотїв знати. Що ще розповідали собі Сарканій і Маркканка, не мало вже для него дуже великого значіня.

Злодюга, що мав право комусь лїзти в очи, сватав ся до доньки другого злодюги. Видко, що вже сам Бог ішов в поміч людскій справедливости. Тепер вже не було чого побоювати ся о Петра Баторого, котрому такий суперник ставав тепер в дорозї. Вже не треба було взивати єго, щоби приїзджав до Котару, імено же не було потреба викрадати чоловіка, що хотїв добивати ся тої чести, щоби стати зятєм Сіляса Торонталя.

— Нехай лиш тоті злодюги вяжуть ся з собою і творять одну родину — сказав доктор сам до себе. — Побачимо, що то з того буде!

Він забрав ся звідси і дав знак Капови Матіфу, щоби той ішов за ним.

Кап Матіфу, як вперід не питав ся, длячого він має ловити того пасажира з „Саксонїї“, так само не питав ся і тепер, длячого не має єго ловити.

На другий день, 10 червня, около осьмої години вечером отворили ся двері до великого сальону в дворі при улици Страдоне в Дубровнику, а слуга голосно дав звістку:

„Пан Сарканій!“

(Дальше буде).

ТЕЛЄҐРАМИ.

Берно моравске 30 липня. Берненьский бурмистр др. Ґустав Вінтерголлєр помер вчера. Він був шефом бюра президияльного мінїстра Ґіскри, відтак радником Намістництва, а якийсь час членом Палати посольскої.

Відень 30 липня. Чутки про смерть кардинала папского Ледоховского неправдиві.

Софія 30 липня. Місто Котель згоріло до тла. Жителї 2000 домів лишились нараз без даху.

Лондон 30 липня. Япаньский посол зажадав від кореаньского правительства, щоби казало хиньским войскам забрати ся з краю. Коли на то Корейцї не пристали, Японцї кинули ся на залогу кереаньску в столици Саул, прогнали єї і заняли палату королївску. Король попросив амбасадорів европейских о поміч.

За редакцию відвічає Адам Креховецкий

ІНСЕРАТИ.

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.